

Cikkismertetés: Hol áll Magyarország az európai régió országainak Egészség 2020 rangsorában?

Article review: Where is Hungary ranked based on Health 2020 compared to countries in the European Region?

Ismertető: Vitrai József

Ismertetett cikk: Zuidberg MRJ, Shriwise A, de Boer LM, et al. Assessing progress under Health 2020 in the European Region of the World Health Organization. *European Journal of Public Health*, 2020;30(6):1072–1077. doi: [10.1093/eurpub/ckaa091](https://doi.org/10.1093/eurpub/ckaa091)

Beküldve: 2021. 01. 13.

Doi: 10.24365/ef.v62i1.681

Kulcsszavak: egészségmutató; Egészség 2020

Keywords: health index; Health 2020

HÁTTÉR

Az egészséget befolyásoló tényezők és az európai egészségügyenélőtlenségek kezelése érdekében az Egészségügyi Világszervezet (WHO) Európai Regionális Irodája tagállamaival együtt kidolgozta az „Egészség 2020: európai szakpolitikai keretek és stratégia a XXI. századra”. Ezt a regionális egészségügyi szakpolitikai keretet 2012-ben, egy kiterjedt kétéves konzultációs folyamatot követően fogadta el a WHO európai régiójának valamennyi tagállama. Az *Egészség 2020* két stratégiai célkitűzése (1) az egészség javítása és az egészségügyenélőtlenségek csökkentése, valamint (2) a vezetés és a részvételen alapuló kormányzás javítása mindenki számára.

A 2020-as év közeledtével fontos volt felmérni a WHO európai régiójában, hogy milyen volt az előrehaladás a tagállamokban az *Egészség 2020* szakpolitikai keretében. E célból a szerzők kidolgozták a relatív *Egészség 2020 Indexet* 2005-re, 2010-re és 2015-re az egyes országokra vonatkozó célkitűzésekre és indikátorokra, összhangban az ENSZ-nek az egészséggel kapcsolatos Fenntartható Fejlesztési Célok értékelésére alkalmazott hasonló megközelítésekkel.

MÓDSZERTAN

A vizsgált 16 indikátor 2015-ös értékét a 2005-höz és 2010-hez viszonyított javulástól függően egy 1-től 100-ig tartó skálára vetítették, ahol a magasabb érték nagyobb javulást jelez. Az így kapott adatokat az 5 célra és összességében az *Egészség 2020 Indexként* is kiértékeltek a régió 50 országára.

EREDMÉNYEK

Az *Egészség 2020 Indexe* egyértelmű kelet-nyugati gradienst mutatott 2015-ben. [1. ábra] A felső ötödben a nyugat-európai és skandináv országok valamint Izrael, mint kivétel található. A következő ötödbe sorolt országok döntően Dél-Európába illetve Európa középső részéhez tartoznak.

A középső ötödben kelet-európai országok és Tádzsikisztán valamint Üzbegisztán helyezkedik el. A negyedik ötödöt a Balkán és Kelet-Európa néhány országa Kazahsztánnal, Azerbajdzsánnal és Kirgizisztánnal együtt alkotják. Végül az utolsó ötödbe a régió keleti és délkeleti országai kerültek. [2. ábra]

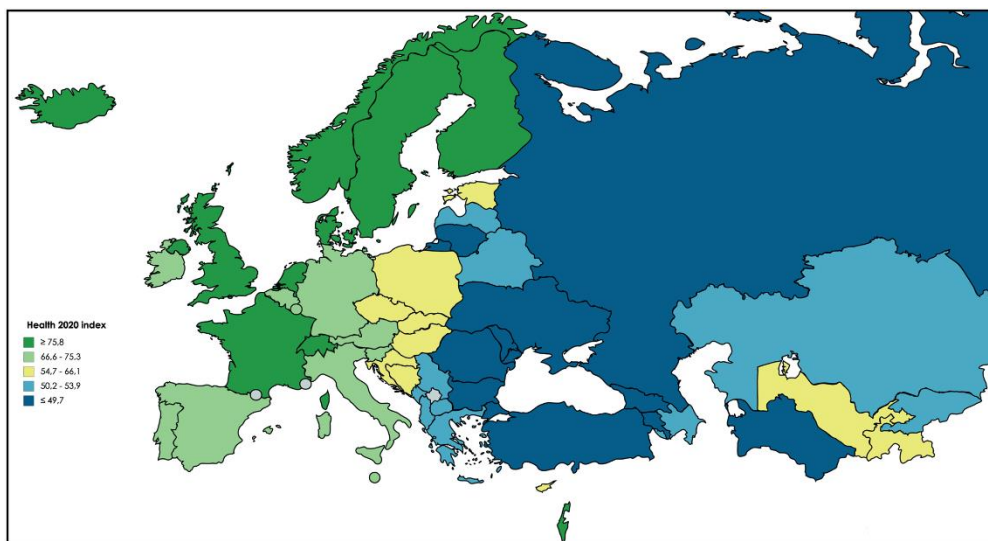
¹ független népegészségügyi szakértő

Az európai régió 50 országának rangsorában Magyarország az Egészség 2020 Index 59,2 értéke alapján a 28. helyet foglalta el 2015-ben. Valamennyi visegrádi ország értékelése kedvezőbb volt.

Az EU országai közül rosszabb helyzetben volt Lettország (36.), Görögország (37.), Litvánia (45.), Bulgária (46.). A nem EU országok közül előttünk volt Norvégia (2.), Svájc (4.), Izrael (8.), Üzbegisztán (26.), Tádzsikisztán (27.).

Magyarország jó értékelést (60 pont felett) kapott a kanyaró- és poliobeoltottság, a szanitáció, a tár-sas támogatottság, a munkanélküliség, iskolázottság indikátorokban. Hazánk leginkább kedvezőtlen (40 alatti) értéket mutatott az alkoholfogyasztás, a túlsúly, a korai halálozás és az étellel való elégedettség mutatókban. A célokat tekintve Magyarország a korai halálozás (33) csökkentését leszámítva 60 pont feletti értékelést kapott.

1. ábra: Az európai régió országai az Egészség 2020 Index alapján számított ötödök szerint színezve

Forrás: idézett cikk

MEGBESZÉLÉS

Ez az elemzés 2005 és 2015 között jelentős javulást is mutat, mivel minden ötödben javult a korai halálozás, a halálozás külső okai, a várható élettartam és a csecsemőhalandóság. Ezzel szemben a tagállamok valamennyi ötödében nem javult az alkoholfogyasztás és túlsúly, ehelyett 2005 és 2015 között rosszab-

bodás volt megfigyelhető ezekben a mutatókban. Bár az *Egészség 2020 Index* relatív index, jó áttekintést ad arról, hogy melyik ország teljesített jól, milyen mutatóban. Ily módon növelte az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot, és jelezni képes, hogy mely *Egészség 2020* prioritási területek igényelnek különös figyelmet az elkövetkező években.

TANULSÁGOK A HAZAI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA

Az *Egészség 2020* célkitűzéseire vonatkozó elemzés eredményei azt mutatják, hogy hazánkban a népegészségügy területén komoly változtatásokra van szükség ahhoz, hogy beérjük a hasonló társadalmi-gazdasági fejlődésen átment visegrádi országokat. Az adatok arra utalnak, hogy elsősorban a kockázati magatartások visszaszorítására irányuló, korszerű szemléleten alapuló beavatkozások adaptálása látszik kívánatosnak. Ezek tervezéséhez, megvalósításához és értékeléséhez a népegészségügyi kapacitások bővítése nélkülözhetetlen.

2. ábra: Egészség 2020 Index az európai régióban 2015-ben. Az országokat az Egészség Index teljesítménye alapján rangsorolták a legmagasabbtól a legalacsonyabbig.
 (GINI: jövedelmi egyenlőtlenséget mérő Gini együttható; Ind: indikátor; Med: medián; *2015 ±2 év adatai alapján; sötétzöldtől a sárgán keresztül sötétpirosig színezés jelzi az indikátor értékének a kedvező-kedvezőtlen skálán való elhelyezkedését)

1. Cél		2. Cél		3. Cél		4. Cél		5. Cél																																				
Ötöd	Sorszám	Ország	Egészség 2020 index																																									
			korai halálozás		dohányzás		alkoholfogyasztás		túlsúly		kanyaró +polio		halálozás külső ok.		várható élettartam		csecsemő-halálozás		iskolázottság		munkanélküliség		GINI		élettel elégedettség		társas támogatotts.		szanitáció foka		eü. magánkiadások		eü. kiadások		Korai halálozás csökk.		Várható élettart. növ.		Egyenlőtlenség csökk.		Jóllet. javítása		Ellátás mindenkinek	
			Ind 1	Ind 2	Ind 3	Ind 4	Ind 5	Ind 6	Ind 7	Ind 8	Ind 9	Ind 10	Ind 12	Ind 13	Ind 14	Ind 15	Ind 16	Ind 17	1. Cél	2. Cél	3. Cél	4. Cél	5. Cél																					
Legmagasabb ötöd		1	SWE	82,8	99	71*	19*	41	98	74	95	86	98	81	68	89	88*	98	89*	99*	58	95	95	89	100																			
		2	NOR	82,3	99	64*	25	33	91	77	97	89	99	89	73	96	88*	95	89*	77*	57	97	100	93	88																			
		3	ISL	80,9	99	86*	19*	29	85	77	98	90	95*	90	74	95	94*	97	84*	68*	56	98	100	94	80																			
		4	CHE	79,1	100*	64*	12*	49	92	81*	100*	70*	98	---	52	95	92*	100	72*	96*	55	100	85	87	89																			
		5	NLD	79,0	86	59*	15*	35	91	85	93	76	92	83	63	92	92*	94	100*	88*	52	93	89	87	98																			
		6	DNK	78,4	83	81*	12*	44	84	91	89	72	92	89	60	95	98*	99	89*	87*	55	89	87	91	90																			
		7	FIN	77,8	88*	72*	15*	34	93	63*	91*	98	98	76	68	94	87*	94	83*	76*	51	91	95	88	86																			
		8	DEU	77,3	100	43*	46*	9	93*	100	97	78*	85	87	---	87	92*	100	72*	58*	49	97	97	94	72																			
		9	GBR	75,9	83	77*	10	12	92	85	90	70	99*	---	---	74	98*	98	94*	71*	41	90	95	95	88																			
		10	FRA	75,8	89*	51*	8*	29	90*	75*	100*	76*	97*	74	53	66	96*	97	99*	95*	42	100	86	80	99																			
Felső közép ötöd		11	AUT	75,3	84	---	6*	49	95*	76	91	78	---	86	61	82	96*	100	86*	91*	43	91	86	85	95																			
		12	DEU	75,1	79	42*	9*	39	93	87	88	76	99	89	50	80	90*	98	90*	92*	45	88	86	84	96																			
		13	SVN	74,7	77	75*	10*	42	89	64	89	100	86*	77	71	48	87*	98	91*	72*	48	89	94	76	86																			
		14	LUX	74,5	100	63*	9*	31	100	76	100	88	75*	83	56	78	90*	94	93*	49*	47	100	87	79	78																			
		15	BEL	74,0	86	65*	5*	28	97	68	90	75*	95	78	64	78	88*	99	84*	85*	40	90	88	85	92																			
		16	ITA	73,2	92	64*	19*	33	77	97	98	79*	93	69	41	53	92*	99	79*	72*	54	98	79	70	76																			
		17	IRL	71,2	83*	67*	9*	25	88	82	90*	76*	95	76	51	81	100*	75	84*	57*	45	90	83	79	76																			
		18	PRT	69,1	83*	69*	12*	37	98	81*	91*	80*	87	68	35	33	71*	99	72*	74*	51	91	74	57	82																			
		19	ESP	68,4	91	44*	13*	20	94	98	99	83	97	41	33	65	83*	100	76*	70*	45	99	68	62	81																			
		20	MLT	66,6	85	58*	16*	1	86	98	94	61*	91	86*	57	69	90*	100	69*	77*	27	94	84	82	78																			
Középső ötöd		21	CZE	66,1	64	33*	5*	17	98*	68	77	86	---	88	69	71	83*	98	88*	54*	30	77	88	82	78																			
		22	SVK	64,2	52*	49*	10*	41	92	61*	68*	56*	---	70	74	55	85*	97	78*	60*	41	68	71	75	76																			
		23	EST	63,7	57	34*	---	43	86	55	73	85	69	85	32	44	79*	93	80*	44*	52	73	69	60	65																			
		24	CYP	63,2	90	---	14*	29	87	87	93	84	86	61	37	44	35*	100	44*	53*	48	92	74	52	55																			
		25	POL	61,9	51	47*	10*	33	88	67	71	69	78*	75	48	54	85*	93	76*	43*	39	71	72	69	64																			
		26	UZB	60,6	30*	100*	---	75	100	80*	49*	35*	80	---	---	54	94*	100	50*	38*	72	48	52	81	53																			
		27	TJK	60,3	---	---	---	86	94	---	---	---	88	95	47*	29	48*	87	27*	48*	---	---	80	57	44																			
		28	HUN	59,2	33	46*	9*	20	100	63	63	62	73	83	57	36	85*	95	72*	54*	33	62	72	67	73																			
		29	HRV	58,7	53	25*	6*	28	87	63	71	68	90	57	49	35	52*	92	92*	58*	30	71	70	56	78																			
		30	BIH	54,7	53*	14*	35*	53	52	93*	71*	60*	---	32	---	32	58*	86	71*	75*	42	71	52	42	63																			
Alsó közép ötöd		31	KGZ	53,9	31	56*	---	74	98	52	39	17	87	95	---	27	75*	82	56*	44*	58	38	48	66	59																			
		32	KAZ	53,2	40	57*	23*	53	99	37	40	40	99	88	64*	50	81*	93	48*	23*	45	40	65	78	42																			
		33	MKD	52,4	45*	---	67*	34	80	91*	60*	37*	---	30	---	32	60*	76	59*	44*	60	59	38	39	56																			
		34	BLR	52,3	27*	51*	3*	29	100	35*	48*	74*	73	100	61*	43	79*	85	65*	37*	24	47	74	70	59																			
		35	AZE	52,2	---	66*	51*	53	98	---	---	---	64	100	---	34	46*	71	13*	40*	65	---	---	56	28																			
		36	LVA	52,2	37	25*	10*	35	92	44	58	68	80	74	30	50	58*	67	61*	39*	31	57	61	53	57																			
		37	GRC	51,8	76	1*	19*	17	98	84	90	72*	77*	27*	35	34	35*	97	62*	60*	21	90	55	38	71																			
		38	SRB	50,8	41	4*	14*	38	81	79	59	60	95	52	20	38	63*	90	59*	83*	26	59	51	48	74																			
		39	ALB	50,3	---	46*	32*	37	98	---	---	---	75*	---	---	18	54*	82	42*	39*	47	---	---	44	49																			
		40	MNE	50,2	---	---	---	29	47	---	---	---	61	54	43*	34	44*	89	51*	44*	---	---	52	46	41																			
Legalsó ötöd		41	ARM	49,7	40	51*	36*	49	94	68	58	42	78	51	45*	11	38*	72	37*	25*	53	58	54	34	37																			
		42	ROU	49,2	39	43*	12*	36	73	68	58	45	39	88	23	50	62*	44	82*	35*	37	57	44	41	56																			
		43	TUR	48,8	67	54*	61*	1	95	89	77	37*	64	73	5*	41	73*	86	84*	34*	33	76	33	36	62																			
		44	MDA	48,5	25	65*	11*	59	75	44	38	39	37	96	---	50	63*	37	57*	83*	37	37	47	48	70																			
		45	LTU	47,6	38	44*	1*	28	87	34	55	68	96	77	21	52	75*	80	66*	45*	17	54	58	57	61																			
		46	BGR	45,7	30*	22*	7*	20	82	79*	55*	47*	68	---	24	20	77*	63	49*	64*	26	54	44	37	61																			
		47	RUS	43,0	24*	13*	11*	38	96	24*	34*	45*	84	---	---	53	75*	26	47*	50*	23	33	50	50	58																			
		48	UKR	40,7	25	42*	17*	33	39	45	43	45	78*	---	72*	1	73*	89	47*	51*	29	42	59	22	38																			
		49	GEO	35,9	51	45*	24*	51	87	70	46	43	---	69	13*	8	1*	63	31*	54*	50	45	32	1	47																			
		50	TKM	30,0	16*	---	43*	60	100	70*	32*	10	---	---	---	50	56*	---	62*	1*	48	32	---	---	3																			
		Med	61,2	65	51	12	34	92	76	77	70	87	78	51	50	80	94	72	57	45	77	72	67	72																				

Forrás: idézett cikk